

„Rozumieš tomu, čo čítaš?“, život so Svätým písmom (I)

Sväté písmo má v duchovnom živote každého kresťana zaujímať najdôležitejšie miesto. Nasledujúci text prvej časti tohto pojednania nám môže pomôcť k tomu, ako sa máme s Písmom postupne zoznamovať.

17.10.2017

Keď svätý Lukáš popisuje prvú expanziu mladej Cirkvi z Jeruzalema, nachádzame sa vo voze jedného

etiópskeho úradníka, správcu majetku kráľovstva Núbie v južnej časti Egypta. Komorník smeroval do Jeruzalema, aby sa poklonil Bohu Izraela (por. Sk 8,27-28). Pri návrate do svojej krajiny čítal Izaiáša, ale textu proroka nerozumel. Vtedy Duch vnukol Filipovi, aby zasiahol (por. Sk 8,26-29): „Keď Filip pribehol a počul, že číta proroka Izaiáša, opýtal sa: A aj rozumieš, čo čítaš? On odvetil: Ako by som mohol, keď mi to nik nevysvetlí? A poprosil Filipa, aby nastúpil a sadol si vedľa neho“ (Sk 8,30-31). Komorník pokladu etiópskej kráľovnej sa zastavil u slov proroka: „Ako baránka viedli ho na zabitie... (Iz 53,7-8). Tu Filip otvoril ústa a počnúc týmto miestom z Písma, zvestoval mu Ježiša“ (Sk 8,35) a keď ho pokrstil vo vode u cesty, zveril ho tajomnému účinku Ducha svätého, ktorý ho priviedol k tejto duši, ktorá „po Bohu žízni, po Bohu živom“ (por. Ž 42[41],3).

Ako v jednom liste poznamenáva svätý Hieronym, Filip ukazuje v rozhovore svojmu náprotivku „Ježiša, ktorý sa skrýval a bol v texte akoby uväznený“ [1]. Ak je výklad dobrý, v duši toho, kto sa k nemu priblíži, Písmo pôsobí mocne, ako „dvojsečný meč“ (Hebr 4,12).

Filip odhaľuje, oslobodzuje postavu Pána pred očami toho, kto ničomu nerozumel. Aj my, ako píše pápež František v apoštolskom liste, sme povolaní „stať sa živými nástrojmi odovzdávania Slova“ [2] tak, aby bolo mnoho mužov a žien, ktorí sú oslovení „príťažlivosťou Ježiša Krista“ [3].

Tradícia a pohľad viery

V hebrejskom svete zastávalo Písmo sväté prvoradú úlohu: obrady v synagógach posilňovali zbožnosť Židov v priebehu celého roka: sústreďovali sa na predčítanie Tóry a Prorokov a na spievané Žalmy [4]. Čo

však Písmo Izraela vyjadrovalo predovšetkým, bola ústna tradícia: inšpirovaní autori zaznamenali učenie patriarchov a prorokov. A táto tradícia bola nielen predchodcom Písem, ale ich čítanie sprevádzala ako prenikavý pohľad, cez ktorý mohli spravodliví - hľadajúci Pána [5] - poznať alebo prinajmenšom uvidieť ich zmysel.

Rovnako to platí aj v Cirkvi, novom ľude Izraela: tradícia predchádza Písmo, počínajúc samotnou skutočnosťou, že je to Cirkev, ktorá nám hovorí, ktoré Písma sú posvätné [6]. „Neveril by som evanjeliu - písal svätý Augustín - keby ma k tomu neprivedla autorita katolíckej cirkvi“ [7]. V tomto zmysle je význačná dôležitosť prác Tridentského koncilu. V denníku jedného z účastníkov sa rozpráva, ako bol na jednom zasadaní zamietnutý názor, že evanjelium podľa svätého Jána je hodnoverné

preto, lebo jeho autorom je svätý Ján: záverom zasadania nakoniec bolo, že evanjelium je hodnoverné, pretože tak rozhodla Cirkev [8]. Úloha tradície sa ale neobmedzuje iba na definovanie kánonu, ale na neustále rozlišovanie, v ktorom sa Cirkev opiera o svetlo Ducha svätého. „Ešte veľa vám mám toho povedať, ale teraz by ste to nezniesli. Keď príde on, Duch pravdy, uvedie vás do plnej pravdy, lebo nebude hovoriť sám zo seba, ale bude hovoriť, čo počuje, a zvestuje vám, čo má prísť.“ [Jn 16,12-13].

Preto je tradícia od Písma neoddeliteľná, rovnako ako sa nedá oddeliť pohľad od toho, na čo sa človek pozerá. Existujú pohľady, ktoré určité veci vidia a iné pohľady, ktoré ich nevidia: napríklad architekt stojaci pred budovou vidí detaily, ktoré si druhí prechádzajúci nevšimnú; alebo mnohým sa určitá udalosť javí nevýznamná, obyčajná,

ale u básnika alebo umelca vyvolá dojavie. Tradícia je pohľad na Písmo vierou Cirkvi; pohľad živý, pretože je vedený Duchom svätým; pohľad presný a správny, pretože iba z lona Cirkvi môžeme pochopiť Božie slovo v jeho skutočnom význame. Podobne ako keď sa Ježiš pripojil k apoštolom na ceste do Emauz, tak Duch svätý zapaluje aj srdce Cirkvi a každého kresťana, keď nám vysvetľuje Písma (por. Lk 24,32). Slovo Božie je Slovo, ktoré prechádza stáročiami - „nebo a zem sa pominú, ale moje slová sa nepominú“ (Mt 24,35), a žiada od čitateľa, aby aj on týmito stáročiami prechádzal: Boží ľud, kráčajúci dejinami. Preto povedal na záver sv. Hilarius, že „Písmo sväté je viac v srdci Cirkvi, než v samotných knihách“ [9].

Čítanie, ktoré naslúcha

„Prostredníctvom Svätého písma, ktoré sa uchováva živé v Cirkvi, Pán

naďalej hovorí k svojej Neveste a ukazuje, akými cestami treba ísť, aby evanjelium spásy dosiahlo všetkých.“ [10]. Hlásanie Božieho slova silnie zvlášť vtedy, ak sa číta na liturgickom zhromaždení. Aké pôsobivé je rozprávanie plné podrobností, keď Ezdráš, znalec zákona, slávnostne predčíta z Tóry (por. Neh 8,1-12). Väčšina ľudu sa práve vrátila z Babylónie; prijíma Božie slovo s pohnutím nahromadeným za desaťročia strávené v exilu: „Akože môžeme spievať pieseň Pánovu v cudzej krajine? Keby som, Jeruzalem, zabudol na teba, nech mi odumrie pravica. Nech sa mi prilepí jazyk na podnebie, keby som nepamätal na teba“ (Ž 137,4-6). V tomto rozpoložení a keď znova počuje Boží zákon, všetok ľud plače, lebo vidí, ako vzdialené sú ich životy od príkazov Hospodina. Ale predčítajúci Ezdráš a leviti hovoria: „Tento deň je zasvätený Pánovi, vášmu Bohu. Nežiaľte a neplačte“ (Neh 8,9).

Ježiš Kristus prečíta v synagóge v Nazarete proroka Izaiáša, ktorý oznamuje jeho príchod: „Duch Pána je nado mnou (...); poslal ma oznámiť zajatým, že budú prepustení“ (Lk 4,18). Po dvadsiaticich storočiach Písmo stále hovorí o prítomnosti aj k prítomnosti, tak ako vtedy v Nazarete: „Dnes sa splnilo toto Písmo, ktoré ste práve počuli“ (Lk 4,21; por. Iz 61,1). Každý deň, a zvlášť každú nedeľu, „Božie slovo sa hlása kresťanskému spoločenstvu, aby bol Pánov deň ožiarený svetlom vychádzajúcim z veľkonočného tajomstva (...). Boh aj dnes hovorí s nami ako s priateľmi, 'stretáva sa' s nami (Dei verbum, 2), aby nám dal svoje priateľstvo a ukázal nám cestu života. Jeho Slovo sa stáva tlmočníkom našich žiadostí a starostí i plodnou odpoveďou, vďaka ktorej môžeme konkrétne okúsiť jeho blízkosť“ [11].

Ak sa táto skutočnosť prejaví v celej svojej sile, dokážeme pri svätej omši sledovať liturgiu slova s najvyššou pozornosťou. Keď svätý Josemaría hovoril o tom, ako hlásať Božie slovo, boli jeho rady svojim synom kňazom plné zdravého rozumu a lásky k Bohu. Povzbudzoval ich, aby čítanie „dávalo zmysel“; to neznamená, že „sa číta s afektom alebo sa recituje, ale vkladajú sa vhodné pauzy; ako keď sa predčítava trom či štyrom načúvajúcim osobám. Je preto vhodné, aby ste sa trochu precvičili - čítaním epištoly, evanjelia, prefácie“[\[12\]](#)... Tieto rady sú vhodné aj pre tých, ktorí sa na liturgii slova zúčastňujú, pretože Písmo vyžaduje pozornosť od všetkých: z tohto dôvodu sa preto nečíta tak, akoby keby išlo o nejaký neznámy text alebo iba o informáciu, ktorá sa má posunúť ďalej, ale je to čítanie, ktoré vychádza zo srdca zapáleného láskou, zapáleného pozorným počúvaním, hladného po každom

slove, ktoré vychádza z Božích úst (Mt 4,4 por. Dt 8,3). Preto „sursum corda, starodávny liturgický výraz, by malo byť pred prefáciou, pred liturgiou, ako 'cesta' nášho jazyka a myslenia. Musíme naše srdce pozdvihovať k Pánovi nielen ako rituálnu odpoveď, ale ako vyjadrenie toho, čo sa deje v tomto srdci, ktoré je povznesené a dvíha so sebou aj ostatných“ [13].

Pochopiť Sväté písmo

„Biblia je veľkým príbehom, ktorý rozpráva o zázrakoch Božieho milosrdenstva. Každá jej strana je poznačená láskou Otca, ktorý si už od stvorenia želal vtlačiť do vesmíru stopy svojej lásky.“[14]. Písmo podnecuje k živým a osobným myšlienkam, naplnených úžasom; neprehliada náš rozum, ale ráta s ním a osvecuje ho: „Tvoje slovo je svetlo pre moje nohy a pochodeň na mojich chodníkoch“ (Ž 119[118],105);

dáva svetu a veciam ich pravé rozmery, napráva krátkozrakosť rovnakou mierou, akou hriech rozmazáva realitu. Slovo Božie „preniká až po oddelenie duše od ducha a kĺbov od špiku a rozsudzuje myšlienky a úmysly srdca“ (Hebr 4,12). Preto ten, kto Bibliu pozná a premýšľa nad ňou, ale má iba slabé vzdelanie, má aj múdrosť, s ktorou sa možno druhí ľudia pri svojom štúdiu ani nestretnú. „Súdiť som prišiel na tento svet: aby tí, čo nevidia, videli, a tí, čo vidia, aby oslepli“ (Jn 9,39).

Udalosti, ktoré Biblia opisuje, majú z hľadiska viery význam, ktorý presahuje kategóriu obyčajných historických udalostí: ide predovšetkým o to, čo Pán vykonáva prostredníctvom Božieho ľudu skrze činy a protivenstvá tohto ľudu. Naša Matka to vyjadruje veľmi jasne: „lebo veľké veci mi urobil ten, ktorý je mocný, a sväté je jeho meno“ (Lk 1,49). Udalosti sveta a nášho života

tiež nachádzajú v Písme svoje svetlo: „A niet tvora, ktorý by bol preň neviditeľný. Všetko je obnažené a odkryté pred očami toho, ktorému sa budeme zodpovedať“ (Hebr 4,13). Božie slovo náš život naplňa a osvecuje; preto v ňom modlitba aj apoštolát vidia svoj prirodzený nástroj.

Zaobchádzanie s týmto prirodzeným nástrojom nie je však vždy najjednoduchšie: aj keď nás stvoril Boh pre život s Ním, „cesta, čo vedie do života“, je úzka (por. Mt 7,14). Nemali by sme sa diviť, ak sa nám niektoré pasáže Písma niekedy môžu zdať nejasné alebo ťažké. Benedikt XVI. pri jednej príležitosti hovoril, že jeden jeho priateľ „potom, čo si vypočul kázeň s dlhými antropologickými úvahami, ktoré mali viesť k evanjeliu, povedal: Tieto úvahy ma nezajímajú; ja chcem pochopiť, čo evanjelium hovorí.“ A pápež poznamenal: „Zdá sa mi, že je

veľakrát lepšie namiesto dlhých úvah povedať (...): toto evanjelium nám nie je po chuti, máme opačné názory, než aké má Pán. Ale čo sa tým chce povedať? Ak ja hovorím úprimne, že hneď od začiatku nesúhlasím, už bol záujem prejavovaný: je zjavné, že by som chcel, ako človek dneška, pochopiť, čo hovorí Pán. Tak môžeme v plnosti vojsť do podstaty Božieho slova“ [15].

Pokiaľ, ako tvrdia neurológovia, využívame iba nepatrné percento kapacity nášho mozgu, analogicky môžeme povedať, že Písmo je nabité nevyčerpatelným bohatstvom a hĺbkou: „Videl som, že každá dokonalosť má medze, iba tvoj príkaz platí neobmedzene“ (Ž 119[118], 96). Preto už otcovia Cirkvi rozlišovali medzi rôznymi významami rovnakého textu; neskôr, v stredoveku, sa vyvinulo a konsolidovalo učenie o štyroch významoch Písma: literárnom,

alegorickom, morálnom a mystickom. Literárny význam, základ všetkých ostatných [16], nie je redukovaný na priamy význam, aký majú slová pre čitateľa: je nutné chápať ho v kontexte doby, v ktorej bol napísaný, aby sa tak predišlo výkladu síce vernému, ale skreslenému.

Takéto delenie vyžaduje často skúseného čitateľa, ktorý má znalosti na základe štúdia. Preto sú veľmi užitočné a niekedy aj nenahraditeľné vydania Písma s úvodnými pasážami a komentármi a podobne aj teologicko-biblické knihy a knihy pojednávajúce o Biblii. Register citácií Svätého Písma, ktorý sa uvádza na konci mnohých týchto kníh, osobitne v Katechizmu katolíckej cirkvi, umožňuje príslušné pasáže Písma hlbšie študovať [17].

Žiadny text vo Svätom písme sa nemôže izolovať od celku, ktorý

svoju jednotu nachádza v Božom slove. „Lebo hoci knihy, z ktorých sa skladá, sú veľmi odlišné, Písmo je jedno vzhľadom na jednotu Božieho plánu, ktorého Ježiš Kristus je stredobodom a srdcom, otvoreným od jeho Veľkej noci“ [18]. Nový zákon sa preto číta vo svetle Starého zákona a u Starého zákona je kľúčom k interpretácii Kristus, ako hovorí známa formula svätého Augustína: Nový zákon je ukrytý v Starom a Starý zákon sa prejavuje v Novom; Novum in Vetere latet, et in Novo Vetus patet [19]. Svätý Tomáš Akvinský píše, že Ježišovo srdce „Pred umučením bolo však zatvorené, lebo Písmo bolo nejasné, ale po umučení je otvorené, lebo tí, čo ho už chápu, uvažujú a rozlišujú, ako treba proroctvá vykladať“ [20]. Preto keď sa Vzkriesený zjavuje apoštolom, svätý Lukáš píše, že „vtedy im otvoril myseľ, aby porozumeli Písmu“ (Lk 24,45).

A tak to robí Ježiš aj s nami, keď dovolíme, aby nás sprevádzal na ceste nášho života tým, že pozorne načúvame, že ho úprimne hľadáme; s pomocou svätých a mnohých ďalších bratov vo viere nájdeme v Písme „hlas, gesto, láskavú postavu nášho Pána“ [21].

Text: Guillaume Derville

Foto: thoroughlyreviewed.com

.....

[1] Svätý Hieronym, Epist. 53, 5 (PL 22, 544).

[2] František, Apoštolský list Misericordia et misera, 20-XI-2016, 7.

[3] Svätý Josemaría, poznámky z rozjímania, 1-IV-1962, En diálogo con el Señor, 46 (AGP, knihovna, P09).

[4] Tóra (v hebrejčine “pokyny, ponaučenie, zákon”) je hlavná hebrejská Biblia, ktorá v časti Pentateuch obsahuje knihy (v gréčtine, “päť balíčkov”): Genezis, Exodus, Levitikus, Numeri a Deuteronomium.

[5] Ide o slovný zvrät, ktorý sa žalmoch opakuje; por. napr. Ž 9,11; 40 [39],17; 70 [69],5.

[6] Por. Tridentský koncil, zasadanie IV (8-IV-1546), DS 1501-1504.

[7] Por. Tridentský koncil, zasadanie IV (8-IV-1546), DS 1501-1504.

[8] «Ait enim Cavensis episcopus: Evangelio Ioannis non credo, quia ab ecclesia sit receptum, sed quia Ioannis est. Cui hoc esse haereticum responsum est»: Tridentský koncil, Diariorum, Actorum, Epistularum, Tractatum nova Collectio, Herder, Friburgo 1901, vol. 1, 480.

[9] Svätý Hilarius z Poitiers, Liber ad Constantium Imperatorem, 9 (PL 10, 570)

[10] František, Apoštolský list Misericordia et misera, 7.

[11] František, Apoštolský list Misericordia et misera, 6.

[12] Sv. Josemaría, Poznámky z rodinného stretnutia, 12-II-1956, Crónica, II-1993, 195s. (AGP, Knižnica, P01).

[13] Benedikt XVI., Príhovor, 31-VIII-2006.

[14] František, Apoštolský list Misericordia et misera, 7.

[15] Benedikt XVI., Príhovor, 26-II-2009.

[16] Svätý Tomáš Akvinský, Summa Theologiae, I, q. 1, a. 10, ad 1.

[17] Na druhej strane, podľa vyjadrenia rešpektovaného znalca, ktorý koordinoval práce na príprave Katechizmu, odstavce 101-104 predstavujú stručné metodologické zhrnutie, ako autenticky a teologicky čítať Písmo. Por. J. Ratzinger, Je Katechizmus katolíckej cirkvi pre našu dobu aktuálny? Úvahy desať rokov po jeho uverejnení, Caminos de Jesucristo, Ediciones cristiandad, Madrid 2004, p. 144.

[18] Katechizmus katolíckej cirkvi, 112 (por. Lk 24,25-27.44-46; II. vatikánsky koncil, konst. Dei Verbum, 12).

[19] Sv. Agustín, Quaestiones in Heptateuchum, 2, 73 (PL 34, 623).

[20] Svätý Tomáš Akvinský, Expositio in Psalmos 21, 11 (citované v Katechizme katolíckej cirkvi, 112).

[21] Javier Echevarría, “Úvod”
Mientras nos hablaba en el camino,
17 (AGP, knihovna, P18).

pdf | document generated
automatically from [https://opusdei.org/
sk-sk/article/rozumies-tomu-co-citas-
zivot-so-svatym-pismom-i/](https://opusdei.org/sk-sk/article/rozumies-tomu-co-citas-zivot-so-svatym-pismom-i/) (26.03.2025)